

Vi både tolkar och skapar vår omvärld utifrån normer. Normer speglas i tal, skrift och bild. I olika material speglas ojämlikhet som finns i relation till olika grupper i samhället. Normer kan också sägas vara inbyggda på olika platser. På offentliga platser finns exempelvis ofta olika toaletter för män och kvinnor och beroende på vilket kön en person identifieras eller identifierar sig med förväntas denna välja en särskild toalett. Samtidigt använder oftast alla samma toalett i hemmet. Denna övning handlar om att granska olika material och kan göras genomgående i undervisningen. Materialet kan utgöras av läromedel, kapitelböcker, reklam, filmer, filmklipp, youtubeklipp, tidningar, platser eller material som eleverna själva skapat vid tidigare tillfällen. I instruktionerna nedan finns förslag på olika teman att arbeta med.

Mål: Utveckla en kritisk blick och få syn på hur normer speglas och tar sig uttryck i olika sammanhang och material.

Olika teman:

- Granska karaktärerna i en film eller bok
  - Vem är huvudpersonen? Biroller?
  - Hur ser de ut (kläder etc.)?
  - Vad gör de? Vilka egenskaper, känslor, intressen eller yrken har de?
  - Vad gör att en karaktär betraktas som god/ond?
  - Hur ser kärleksförhållanden eller familjerelationer ut?
  - Hur ser levnadsförhållandena ut bland karaktärerna?
  - Vad tror ni att karaktärerna gör som vi inte får se?
  - Vid ljud: Hur låter rösterna? Vad pratar de om? Hur uppfattas karaktärerna?

- Klarar filmen ett Bechdeltest?

Källhänvisning till bechdeltest: <https://sv.wikipedia.org/wiki/Bechdeltestet>

Se en film och kolla om den klarar ett Bechdeltest. För att klara testet måste filmen uppfylla dessa kriterier:

1. Ha minst två (namngivna) kvinnliga rollfigurer
2. ... som pratar med varandra
3. ... om något annat än män.

- **Reklambildsgranskning**

Vad syns på bilden? Hur är bilden tagen? Vad görs reklam för? Vem/vilka är med på bilden? Vilka poser? Vem gör vad? Vem är fotografen?

Kolla genusfotografen: <http://www.genusfotografen.se/?p=7305>

- **Vem är berättarrösten?**

Berättelser är inga genomskinliga speglingar av verkligheten. Varje berättelse är framställd av någon. Detta tema handlar om att fundera kring ur vilket perspektiv en bild, text eller film är framställd.

Här kan man fortsätta diskussionen kring karaktärerna och vilka roller de spelar:

- Vem berättar historien?
- Hur beskrivs de god och onda?
- Vad vill materialet säga oss/lära ut?

Om skolmaterialet som klassen använder sig av:

- Vad är det som väljs ut som "viktig kunskap"?
- Vad/vilka privilegieras?
- Andra världskriget - vilka länder står för världen?

- **Granska en plats**

Normer påverkar hur platser byggs upp och utformas. När det upptäcks att platser inte är tillgängliga för alla människor brukar olika hjälpmedel läggas till för att justera detta (exempelvis ramper). Det blir då tydligt att platsen är utformad på ett särskilt sätt där vissa former av funktionalitet blir normerande. Samtidigt synliggörs att hur "funktionell" en kropp är beror på hur omgivningen runt omkring den kroppen är utformad.

Granska en plats och fundera kring om platsen hade kunnat se ut på något annat sätt för att vara så tillgänglig som möjligt för olika kroppar.

Det går även att granska en plats utifrån ett annat perspektiv. Vilka normer kan ni urskilja? Behöver inte vara en faktisk plats utan kan vara skolformen, betyg, könskodade kläder eller

leksaker.

Diskutera efter granskningen:

- Vad upptäckte ni?
- Vad var som ni trodde?
- Var något annorlunda än ni trodde?
- Hur hade det kunnat se ut i stället?

Övningen är framtagen av Paulina Öquist Haugen & Hanna Ahnqvist från Kulturvetarprogrammet på Stockholms universitet (under deras praktikperiod på [Mångkulturellt centrum](#) och Lås Upp HT16/VT17) och ytterligare utvecklad av Rebecca Morelli från kandidatprogrammet i Mångfaldsstudier på Stockholms universitet VT18.